

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemanje pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insetate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 17. januarja 1902.

Politični oddelek.

Anekcija Bosne.

Neki maloznani bulevarski listič v Parizu je prinesel pred nekaterim časom novico, da namerava Avstrija v najbližji prihodnosti napraviti samolastno konec dosedanjemu provizoričnemu položaju Bosne in Hercegovine ter izvesti anekcijo teh pokrajin. Za novice popolnoma brezupljivih in obskurnih listov se drugače svet ne briga veliko, — ali vest o anekciji Bosne je čudovito hitro našla pot v dunajsko in posebno v budimpeštansko časopisje, ki se je ukvarjalo z njo na dolgo in široko ter ji pripisavalo važnost, kakor se pripisuje komaj izjavam veleoficijoznih listov. To je toliko bolj čudno, ko ima dunajsko in peštansko časopisje vendar jako kratko in odprto pot, da se natančno informira o stvari. Vsekakor bi imeli nemški in madjarski žurnalisti bliže do Kallaya ali do Szella, če bi se hoteli poučiti, kaj je na načrtih glede anekcije Bosne in Hercegovine, kakor pa do redakcije kakega pariškega lista. Misterijozni izvoz teh neuradno in brez povoda nastalih govoric in senzacionalnih „razkritij“ kakor tudi marljivost, s katero se te govorice razširjajo ter razpravljajo kakor najresnejša politična stvar in pa naposled očitna protiavstrijska tendenca vseh tozadevnih člankov po ogrskem in inozemskem časopisju dokazuje, da je vse to le del tiste agitacije, ki že oddavna in z vso silo deluje proti avstrijskim in posebno hrvaškimi načrtom na Balkanu.

Kar se tiče stvari same — anekcije Bosne in Hercegovine — je jasno, da Avstrija teh dežel nikoli ne bo izpustila iz rok in da je pri tem tudi ne bo oviral tisti košček papirja, ki se imenuje berolinska pogodba. Bosna je napojena s krvjo avstrijskih vojakov, Avstrija je žrtvovala tekom dvajsetih let toliko

za materijelno povzdigo teh dežel, da bi se ji vsakdo po pravici smejal, če bi se danes ali jutri komurkoli na ljubo odpovedala njih posesti. Temu bi se morali najbolj upirati avstrijski Slovani, pred vsem Hrvati, ki so dobili z okupacijo Bosne in Hercegovine materijalno možnost, da se uresničijo njih državnopravne težnje v polnem obsegu. Ravno tako, kakor bi se upirali z vso silo in z vsemi sredstvi definitivni uredbi državnopravnega položaja Bosne in Hercegovine v protihrvatskem smislu (na pr. ustvarjenju posebne „kronovine“ ali celo priključenje Bosne Ogrski), prav tako se morajo upirati vsaki agitaciji, ki stremi za odlučanjem Bosne od Avstrije sploh in posebej od hrvaških dežel. In ravno ta agitacija je v poslednjih časih posebno živahna ter se je započela z novo silo na podlagi izmišljenih vesti o predstoječi formalni anekciji okupiranih pokrajin.

O političnih uspehih Kallayeve uprave se sodi lahko na različen način — ali da sta se Bosna in Hercegovina, odkar sta v okviru Avstrije, kulturno in materijelno povzdignili, je brezdvomno. Stanje v teh deželah se pač ne da primerjati s stanjem ostalih avstrijskih dežel in bi bilo z ozirom na večstoletno turško upravo tako primerjanje tudi nespametno; da pa se primerjati s stanjem sosednih dežel — Srbije, Črne Gore in Turčije in pameten človek bi dvomil, da bi se bosenskemu prebivalstvu, če tudi je s svojo vlado v političnem oziru še tako nezadovoljno, cedile slinice po zavoženih in nezdravih gospodarskih razmerah sosednih držav. Da je imela protiavstrijska in protihrvatska agitacija posebno v Hercegovini in v vzhodnem delu Bosne kljub temu mnogo uspeha, se ne da tajiti. Ta agitacija pa se je opirala in se opira le na neke sanjarske politične cilje in težnje, o katerih ni misliti, da bi se kedaj uresničile; v svojih izvorih in v svojih ciljih je ta agitacija importno blago ter nikakor ni vzrasla iz resničnih dejanskih razmer, kakor izraz opravičene

nezadovoljnosti naroda. O kaki gospodarski nezadovoljnosti v celi agitaciji sploh govora ni, temveč le o politični. Govori se o zatiranju srbskega in pravoslavnega elementa, o katoliški in hrvatski propagandi itd. Ker so cilji agitacije nedosežni — odtrganje Bosne od Avstrije in priključenje k Srbiji in Črni Gori — zato tudi zatiranja in hrvatske propagande ne more biti nikoli konca in naj postopa uprava še tako obzirno in popustljivo. Voditelji cele akcije potrebujejo nujno zatiranja in preganjanja, ker bi njih rovanje drugače ne imelo ne smisla ne podlage. Kdor prebira nekatere srbske liste in agitacijske brošure, izprevidi lahko, kakšne malenkosti se rubricirajo med akte političnega zatiranja in izprevidi ob enem prav iz teh malenkosti, da o kakem resničnem preganjanju ne more biti govora, ako kljub vsemu pretiravanju ne ostane na črni knjigi nič drugega nego — malenkosti.

Obžalovati je, da je dosegla ta agitacija tolike dimenzije, kajti k zaželjenemu cilju ne more nikoli privesti. Doseglo se bo z njo le dvoje: jez med Hrvati in Srbi se bo tako razširil in poglobil, da ga morda nikoli več ne bo mogoče premostiti; in drugič: s hujskanjem ljudstva se bo doseglo ravno nasprotno onega, kar se hoče doseči: Avstrija ne bo trpela, da bi zorili kedaj sadovi te agitacije in bo gledala, da čim prej in čim tesneje združi okupirane dežele z ostalo monarhijo. To čutijo voditelji agitacije sami in zato so iznašli jako originalen trik: v zadnjih časih se je lahko čitalo v nekaterih nemških listih, da hoče Avstrija nalašč provzročiti neurede, da bi potem toliko lažje izvedla anekcijo. Kako je to smešno in prozorno, sledi že iz tega, če se pomisli, da bi imela monarhija več pravice do anektiranja pokrajin, ki so zadovoljne z njeno dosedanjo upravo in da bi imela tudi več koristi, kakor če bi si pridobila razburkano deželo. V ostalem pa bi bil načrt „umetnega vzburkanja“ tudi tako romantičen, da bi si ga resen in pošten politik niti v sanjah ne mogel domisliti.

Obžalovati je torej posebno s slovanskega stališča to malo pošteno agitacijo in vsled nje nahuj skano ljudstvo, odločno pa je obsoditi tiste, ki vodijo za zagrinjalom to nelepo in drago komedijo. Režiserji sede v Belemgradu, v kabinetu Vujićevem in ministerski predsednik dr. Vujić sam — ki je pred kratkim povdarjal v senatu, da je razmerje med Avstrijo in Srbijo samo „korektno“ — je minister in agitator ob enem. Poseben birô — s filijalkami v Budimpešti — vodi agitacijo glede Bosne in Dalmacije in velika sredstva, ki so za to potrebna, tako iz dispozicijskega fonda, ki ga je dal Vujić temu birô na razpolago. Tu je izvor najnovejšega šuma in trušča, ki je nastal brez povoda in hkrati po evropskem časopisju zaradi anekcije Bosne, tu je pravi izvor tiste izmišljene nezadovoljnosti, ki naj bi Avstriji otežkočila stališče ter napravila velevlasti nezaupne do nje. Srbska

vlada je v svoji agitaciji popolnoma pozabila na slovanstvo in ni premislila niti za hip, da s svojim delovanjem ne škoduje toliko Avstriji, kakor Hrvatom in njih težnjam in ne v zadnji vrsti tudi svojemu lastnemu ugledu.

Politični pregled.

Notranji položaj. — Sedaj so se torej vendar začele priprave za spravo med Čehi in Nemci. Vlada je od obeh strank zahtevala, naj natančno označijo svoje stališče. To se je zgodilo. Tako Čehi kakor Nemci so seveda zahtevali kar največ mogoče, češ, za odjenje je še vedno čas. Vse javno mnenje je prepričano, da pravna pogajanja sploh ne bodo imela uspeha in prepričano je tudi, da vlada uspeha niti ne želi. Ministerski predsednik Körber je bil 30. oktobra l. l. izrečno izjavil, da o kaki spravi sploh neče nič vedeti, dokler parlament ne reši proračuna, nagodbe z Ogrsko in trgovinske pogodbe. Ko je potem vsled tihe a energične taktike Čehov prišlo do tega, da parlament ni več mogel naprej, so nemške stranke se izrekle pripravljene skleniti s Čehi spravo in sicer še predno pride do razprave o nagodbi. S tem so nemške stranke zavzele drugo stališče kakor vlada. Kakor kažejo vse grožnje z absolutizmom, se je Körber le skrajno nerad odločil za pravne konference in pripravlja celo stvar tako, da se mora ponesrečiti. Vse stranke uvidevajo, da se je vlada glede pravnih konferenc sploh le udala, da bi res mogle te ponesrečene konference služiti kot pretveza za odpravo ustave in za uvedbo absolutizma, ki ga smatra za jedino sredstvo ako se hoče gotova velika vprašanja notranje in zunanjepolitičnega značaja urediti.

Državni zbor se snide najbrž šele proti koncu tekočega meseca, ker želi vlada, da bi poslanci ne mogli preveč vplivati na proračunski odsek in da bi se tudi pravni manevri vršili bolj v somraku. V proračunskem odseku tečejo razprave precej počasno in tudi niso nič preveč zanimive.

Carinski tarif. — Te dni je bilo končano drugo branje avstro-ogrškega carinskega tarifa. Zastopniki avstrijske in zastopniki ogrske vlade so se brez vseh težav zjediniili glede sila dolge vrste točk, le glede najvažnejših točk se še niso zjediniili. Človek bi rekel, da je to veselo znamenje, ker kaže, da hoče dunajski kabinet resno varovati avstrijske ekonomske interese, ali take misli ga hitro minejo, saj vendar ve vsak otrok, da dunajska vlada končno vedno kapitulira pred Madjari.

Afera Wolf. — Vsenemški kričač se je l. 1898. spečal s hčerjo njegovega somišljenika Tschana. Stvar se je v rodbini poravnala, pozneje pa je to deklino vzel profesor kmetijstva dr. Seidl. Ta je v zadnjem času postal nasprotnik Wolfov in je celo stvar očitno jako pretirano spravil v javnost. Seidl je provzročil že potem, ko mu je Wolf dal zadoščenja z orožjem, da je bil Wolf prisiljen odložiti mandat. Sedaj, ko se ima vršiti dopolnilna volitev in je Wolf zopet kandidat, je pa to umazano perilo razobesil v nemškem časopisju, kjer se pere z veliko slastjo. Vsa stvar je škandal najnižje vrste, a najgrje pri tem je, da mož razglašja sramoto svoje žene, njena mati pa nastopa kot zagovornica hčerinoga zapeljivca. Ta smradljiva zadeva pač kaj čudno ilustruje znani izrek, da so Nemci vzeli v zakup Gottesfurcht und fromme Sitte.

Srbija. — Ekonomična odvisnost Srbije od Ogrske je tolika, da se Srbija kar ne more postaviti na svoje lastne politične noge. Sedanji kralj se je sicer skušal približati Rusiji, a Rusija nima zaupanja v njega ter neče riskirati svojih milijonov, zato je kralj zopet začel obračati svoje poglede proti Dunaju in je poslal tja svojega zaupnika Mijatovića, naj ta posreduje, da se obnovi srbsko-avstrijska trgovinska pogodba in sicer na podlagi carinske skupnosti.